

Ustajniki se v tako imenovanih malih bitvah mojstersko vojskujejo; hodi jim pa tudi na dobro, da Turki ne poznajo terêna (bojišča), pa si tudi ne prizadevajo, ga poznati; kar na vrat na nos marširajo sèm ter tjà in domišljjujejo se zmagovalce, če le ne zadenejo na nobenega sovražnika; ustajniki pa iz dobro izbranih zaséd planejo nad Turke, jih potolčejo ter se potem zopet vmaknejo v zatišja. To pa je način vojskovanja, po katerem bi vsaka veliko bolje disciplinirana in veliko bolje oborožena in oskrbljena armada hude udarce dobivala. Upor ustajnikov pa utegne Turkom še nevarniši postati, ako se jim posreči, boj podaljšati čez zimo.

Vrh vsega tega tira turškega vojaka, ki je slabo plačan in pomanjkanja trpi, le sila svojih poveljnikov v boj, in čem večkrat so tepeni, tem bolj so plašni, misleč po svoji veri, da je to naklon osode. — Nasproti temu pa Ercegovinec in Bosnjak, če tudi strašno veliko trpi, gré navdušen v boj, ker vé, da se bojuje za najdražje svetinje svoje, za rešitev iz sto- in stoletnih muk in nadlog. V vsem pa upornike osrčuje sočutje, ki se jim oglašá od vseh strani, izvzemši one katerije nemčurskih in magjarskih časnikov, ki so Slovonom principièlni nasprotniki in bi vsacega Slovana, ki se za obveljavo pravic svojih poteguje, raji v žlici vode potopili nego mu drobtinico pravice dovolili. Take velikanske simpatije narodov, ki se tedaj — zunaj vladinih krogov — povsod kažejo bojevalcem za pravično reč in za obveljavo človečanstva, navdušujejo jih, da ne opešajo na bojišči, vedé, da — če tudi bi jih nečimurna diplomacija evropejska zopet potlačila v jarm krvopivca — bode nedolžno prelita kri vpila k nebesom za maščevanje, da jim naposled vendar rešitev doide, kar je došla Grkom, ki so po prelitih potocih krvi dosegli svobodo in samostojnost.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

IV.

Policijski komisar.

(Dalje.)

Nekega dne sem se peljal tri postaje daleč v nujnih opravkih. Storiši svoj posel se podam v gostilno okrepcat svoje trudne ude. Tam najdem mladega trgovca, o katerem sem prej govoril. Po navadi me pozdravi in povabi, da se tik njega vsedem in mi pové, da je tudi on po opravkih tù. Ker je imel vlak kmalu priti, sva se podvizala z jedjo in pijačo, potem se podava proti kolodvoru, ki je bil kak četrť ure od vasi. Tje prideva še ravno prav in kupiva karti družega razreda. Vlak pridrdrá, al zavoljo neke škode na hlaponu mora stati tu, dokler se škoda ne popravi. Popotniki, nehoté čakati v zaprtih vozéh, večidel izstopijo in se sprehajajo deloma znotraj, deloma zunaj postaje. Jaz s svojim tovarišem stojim pri vhodu in si ogledujem popotnike. Ravno pride proti nama velik, čvrst možak, drži se ga mlada ženska nenavadne lepote. Jaz se bolj zagledam v njo, ko v njega.

„Kako krasna ženska podoba!“ šepetam svojemu tovarišu; „taka lepota je pač redka.“

A moj tovariš ne odgovorí nič, marveč strmé gleda, in ko tujec s svojo spremljevalko memo naju gré, me mladi trgovec dregne in zašepetá z ostrim glasom:

„Ta je tisti!“

„Kateri tisti?“ ga prašam jaz zavzet.

„Tisti, ki — no, saj vam je znano — ki mi je takrat pobral vso banko. Jaz grem za njim, ne bo mi všel, dobro poznam to oko, ta glas.“

S tem hoče skočiti za tujcem, jaz pa ga primem za roko in mu šepetam:

„Počasi, prijatelj, naglost ni pridna. Mogoče, da se motite in če ga zgrabite in se skaže, da ste se zmotili, se podaste v nepotrebne sitnosti. Prepustite vse meni, in če je ta človek res tisti, kateri se vam zdi, mi ne bo všel, zanesite se na-me.“

Mladi trgovec mi prav dá in se strinja z mano, da je ta dva tujca najprej treba opazovati. Jaz pokličem najprej konduktérja.

„Kdo sta ta par, ki je ravnokar tu ven šel, in kam se pelje?“ ga prašam.

„Čemu prašate, gospod?“ se oglasi konduktér.

„Jaz sem sodnijska oseba, zahtevam od vas natančen odgovor,“ pristavim resno.

A tako! No, kar vem, bom povedal. Ta človeka sta stopila v L. v voz in me prosila, da jima dam poseben oddelek, če je mogoče. Peljeta se menda na Laško, kajti gospod me je prašal, kdaj pridemo v N. in koliko časa je tam čakati. Več o njih ne vem, pa zdi se mi, da sta dva ravno poročena zakonska in na potovanji po poroki.“

„Dobro“, pravim jaz, „naju boste spustili v isti oddelek, razumite? Izgovorite se s tem, da drugje nikjer ni prostora.“

Čez kak četrť ure vabi zvonec sprehajalce, da naj gredó zopet na svoje prostore, škoda na hlaponu je bila popravljena. Tujec z ono krasno žensko pride zopet memo naju in gre v voz, mi-dva pa za njim. Ko vidi, da vstopita dva tuja človeka, se malo zakremži, a ko mu konduktér reče, da ni razen tega nobenega prostora v vlaku več praznega, sede v kot nasproti dami in nama obrne hrbet, tako da obraza ni videti. Dama se ozre po nama in nič kaj prijazen pogled iz njenih žarečih oči naju zadene, potem pa jameta oba skozi okno gledati.

Vlak je bil med tem jel drdrati, zdaj je drčal že s polno naglostjo, ker je hotel popraviti zamudo. Kaj rad bi bil jaz bolj natanko videl tujca, da bi ga primerjal z ono podobo, katero sem si bil vsled telegrafičnega podpisa o njem naredil; zdaj je imel polno brado, toraj je bil nekoliko spremenjen. Moj tovariš sedi jako nemirno na svojem prostoru, vidi se mu, da bi popotniku najrajše na tilnik skočil; pa moje oko ga nazaj drži. Jaz se nagnem k njemu in zašepetam:

„Ali ste še te misli, da je ta pravi?“

„Še bolj gotov sem ko prej“, mi odgovorí skoro malo preglasno. „Sicer pa se bom še bolj na tanko prepričal.“

Popotnik je bil med tem prižgal si smodko, trgovec brž odpre tudi svojo torbico, ponudi meni smodko in vzame potem sam eno.

(Dalje prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *Sneg* so pretekli teden dobili že v nekaterih deželah. Iz Braševa na Erdeljskem se piše, da je ondi toliko snega padlo, da po cestah niso mogli naprej. Tudi v okraji Turka na Gališkem je taka. Tudi blizu Dunaja na Semeringu je hudo medlo, ko je v petek presv. cesar ondi na lovu bil.

* *Rudolfova železnica vleče iz državne kase 3—4 milijone gold. podpore, a vendar se brani pri sv. Rupertu pri Trebenju napraviti železniško postajo. Kakih 12.000 prebivalcev, ki imajo po 150.000 centov letnega prometa, prosi zastoj za njo!*

* *Izmed 26 bank, katere so zavolj denarstvenega poloma morale svoj račun skleniti in „likvidirati“, jih je samo 14 vrnilo denarje delničarjem, kakih 14 milijonov namreč, kolikor se jih je še pogube otelo. Ali ostalih 12 se ne gane, to je, ves vloženi kapital, kakih 92 milijonov, je za delničarje zgubljen.*

* *V Mariboru se je oglasilo 8 bogoslovcev, med njimi več vojakov in takih, ki še hočejo maturo popraviti. Ni tedaj zanesljivo, da vseh 8 v bogoslovje pride.*

Naši dopisi.

Iz Gradca 28. sept. — k — Kar so „Novice“ v 38. listu oznanovale, zgodilo se je! Zbor nemško-avstrijskih naravoslovcev ni bil družega nič nego velikonemška demonstracija. Al to tudi ni čudo, kajti v našem Gradcu je gnjezdo onih mož, ki bi že davno radi otresli „svinčene podplati“, da bi lože iz Avstrije sfrčali v veliko Germanijo. Če je treba kakega „liberalnega“ škandala ali pa „velikonemške“ komedije, izbere naj se Gradec, in stvar je gotova. Da so Graški škandali celó na višem mestu zbudili nevoljo, to je videl in čutil dr. Rechbauer, predsednik Dunajskega državnega zbora, dosti očitno, ker ga cesar, ko se jim je unidan poklonila Avstrijska delegacija, še pogledali niso, spominjaje se njegove glasovite zdravice, s katero je čestital županu Graškemu „o velikih zaslugah“, da je poulična drhal preganjala Don Alfonsa. Temu škandalu pa so o shodu nemških naravoslovcev dodali kolovodje velikonemški družega, namreč to, da z mestne hiše in še družih hiš so vihrale velikonemške (črno-belo-rdeče) zastave, Avstrijske pa skoro videti ni bilo! In kaj se je zgodilo pri skupnem obedu, s katerim se je končal naravoslovski zbor? Deželni glavar dr. Kaiserfeld, po domače Blagotinšek, mož s „svinčenimi podplati“, je prvi začel napitnice z zdravico na slovo avstrijsko-nemško. Ko so se tej zdravici zahvalili pričujoči, vstane velikonemec dvorni svetovalec Rineken in nazdravi skozi in skozi nemškemu Gradcu. Ta zdravica iznevolji pa cesarskega namestnika barona Kübecka tako, da se hipoma vzdigne in Rineken-u nasproti nazdravi Avstrijskemu Gradcu. To pa razkači znanega velikonemca, po očetu Slovenca, dr. Kozjeka tako, da prime za kozarec in demonstrativno napije v to ime, da nemško in Avstrijsko sta pojma identična in nerazdeljiva. S to napitnico je Kozjek hotel v kozji rog vgnati ces. namestnika, ki pa mu to demonstracijo povrne s tem, da klobuk vzame in zapusti dvorano. Da je namestnikov odhod zeló potrl velikonemške demonstrante, razume se samo po sebi. Gledé na obnašanje o Don Alfonsovi affairi, katere ni hotela zabraniti mestna gosposka, in na še druge dogodbe, ni tedaj čuda, da se županstvu vzame policija, in da namesto mestne nastopi cesarska, za katero deželna vlada že dela priprave, ki bode stala državi na leto in dan okoli 60.000 gld.; se vé da bode ministerstvo moralo napeti vse svoje moči, da mu ta predlog obveljá v državnem zboru, v katerem sedi mnogo velikonemcev avstrijskih, ne toliko zaradi velike svote, ampak zato, ker se odvzetje policije smatrati mora za kaznen županstva. Vprašanje drugo je pa še to: ali potem, da so cesar očitno nevoljo izrekli o obnašanju dr. Rechbauerja, bode on mogel vprihodnje še ostati načelnik državnega zbora? — V omenjeni shod je prišlo

sicer iz Nemčije mnogo naravoslovcev in zdravnikov, vendar izostalo je več korifej, katerih so pričakovali; — taki shodi so že zastareli in bodo v malo letih popolnoma zaspali, vsaj nimajo nobene koristi, samo to, da se drug z drugim osebno seznanijo; kar pa kdo novega iznajde in povedati vé, to pové v stoternih časnikih in knjigah. — Zamolčati pa vendar ne smem tega, da znamenite najdbe o stavbah na koléh Ljubljanskega močvirja, o katerih je govoril vaš muzealni kustos gosp. Deschmann, so izbudile občno pozornost.

V Gorici 2. okt. — Dasi so zdaj pri nas še počitnice, čuti se vendar nekako posebno gibanje v šolskih krogih. Razstava učnih pomočkov je pred durmi. Dne 12. t. m. se prične deželna učiteljska konferencija in tisti dan se odpre tudi razstava, katera čedalje širje kroge zanima. Ena dvorana, dve veliki in 2 manjši sobi ste polni raznovrstnih reči, o kakoršnih se nekdanjim našim učiteljem še sanjalo ni. Obiskovalci razstave bodo plačevali nekaj krajcarjev vstopnine; učitelji pa so je oproščeni. Nadejamo se, da naša razstava mnogo ljudi v Gorico privabi; razstavljenе reči bodo gotovo ogledovanja vredne. — Sestavljena je že tudi sodnija (jury), ki bo imela razsoditi, kaj je resnično za šolski poduk dobro in pa komu in čemu da gre prednost. — Grof Chambord pride v Gorico 8. decembra t. l. in ostane tu 5 mesecev. — V Stračicah, v Ritterjevi sviloprejnici, se je zgodila v ponedeljek (27/9.) zjutraj grozna nesreča. Delavca Jož. Stoparja, še le 34 let starega, je neko kolo (turbina) v enem trenutku na kose raztrgalo. On ni imel pri tistem kolesu nič opraviti in celó v tisti sobani ne. Šel je memo, in, ker je bilo kolo nekako zacvililo, hotel je pogledati, kaj je, in po njem je bilo! — Naš vrli deželni šolski nadzornik g. Klodič nam je spet pri ministerstvu nekaj pridobil. Kakor v Kobaridu, na Proseku in v Trziču (laškem), tako bo tudi tukaj v Gorici „pripravljalnica“ za učiteljsko izobraževališče. Kdor je dovršil z dobrim vspehom ljudsko šolo in je 14 let star, stopi lahko v to pripravjalnico, in, če je nepremožen, bode dobival 50 gold. podpore na leto. Gospod Klodič ima hvalevredni namen, pripravljati si neodvisno od gimnazija in realke kandidatov za učiteljstvo. Dosedaj so hodili v učiteljsko izobraževališče po večem taki mladenči, ki niso mogli v omenjenih srednjih šolah več naprej. Sicer pa ima biti „pripravljalnica“ ob enem tudi nekak viši razred ljudske ali meščanske šole, v katerem se dijaki lahko kaj navadijo za praktično življenje. — Učitelji, ki obiskujejo tukaj kmetijstveni tečaj, pojdejo letos ogledovat kmetije in kmetijske naprave v Karmin in Videm v drugo pa v Sežano in Lipico. Slišimo, da se italijanski učitelji zaradi pomanjkljivega poduka pritožujejo. — Preuravnana kmetijska šola se je včeraj (1. oktobra) odprla, pa ni ne direktorja tu ne učnega načrta. — Vendima se je letos za nekaj dni zakasnila. Brici bodo trgali še le od 4. t. m. naprej, Lahi pa okoli 12. oktobra. Kraševci so trgali ta teden.

Iz Gorice 2. okt. M. K. — Slušatelji kmetijskega tečaja so se 22. dne t. m. praktično vadili z kislinomerom vinsko kislino meriti v vinu in z vinsko vago preiskovati množino alkohola v njem, kar je vsakemu vinorejcu vedeti treba. Pri tej priložnosti je gosp. profesor Povše povdarjal korist in potrebo, da bi komisije izurjenih vinorejcev določevalo čas trgatve, ker od pravega časa trgatve je zeló odvisna razmera med alkoholom in kislino; vsaj tudi jesenska toplota še grozdju kislino zmanjšuje, sladkor pa množi. — 2. dne t. m. je pa bil izlet pod vodstvom gosp. profesorjev v zavod gluho-nemov, kjer se je razkazovala slušateljem kmetijskega tečaja čbelo- in riboreja, s katerima se pečá